

OPETUSMINISTERIÖLLE
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Asia: 1. Komission tiedonanto Tekijänoikeus osaamistaloudessa (KOM (2009) 532 lopullinen)

2. Keskusteluasiakirja ”Luovat sisällöt”
Asiakirja ”Creative Content in a European Digital Single Market: Challenges for the future – A reflection Document of DG INFSO and DG MARKT” (22 October 2009)

LAUSUNTO

Kirjailijoiden ja kääntäjien tekijänoikeuksia valtakunnallisesti hallinnoiva tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry lausuu otsikkoasioissa seuraavaa:

I. Tiedonannosta tekijänoikeudesta osaamistaloudessa

1. Kirjastot ja arkistot

Komission tiedonannon mukaan kirjastot ovat kiinnostuneita arkistojensa digitoinnista ja kopioiden sähköisestä toimittamisesta käyttäjille. Näihin kysymyksiin on Suomessa jo vastattu vuonna 2005 toteutetulla tekijänoikeuslain uudistuksella. Uuteen lakiin sisällytettiin tuolloin kirjasto- arkisto- ja museokäyttöä koskeva sopimuslisenssi joka tekijänoikeuden hallinnointijärjestelynä saattaa tarjota käyttökelpoisen instrumentin tiedonannossa esille nostettujen kysymysten ratkaisemiseksi.

Sanaston mielestä sopimuslisenssijärjestelmää soveltamalla voidaan vastata sellaisiin kirjastoissa ja arkistoissa identifioituihin tarpeisiin jotka ovat asiallisesti perusteltuja. Kirjastojen osalta on luonnollisesti huolehdittava siitä, että kirjallisuuden alan tekijöiden intressit huomioidaan adekvaatilla tavalla. Asianmukaisten tekijänoikeuskorvausten lisäksi on varmistettava, ettei digitoidun aineiston lainaus vaaranna teosten kaupallista hyödyntämistä. Edellä esitettyä taustaa vasten Sanasto pitää tiedonannossa esille nostettua esimerkkiä kategorisesta lakisäätisestä poikkeuksesta digitointityölle täysin poissuljettuna.

2. Orvot teokset

Suomessa orpojen teosten lukumäärä on hyvin pieni eikä ongelma näin ollen ainakaan kansallisella tasolla edellytä lainsäädännöllisiä toimia. Komission tiedonannossa esiin nostetuista ratkaisuvaihtoehdoista näyttää puuttuvan

sopimuslisenssi, jolla saatettaisiin ratkaista orpoja teoksia koskevat kysymykset ainakin kulttuurin säilyttämishanketta Europeanaa toteutettaessa.

Orvoksi teokseksi voidaan joka tapauksessa laskea vain sellainen teos, jonka oikeudenhaltijoiden löytämiseksi on tehty riittävästi selvitystyötä. Mikäli luodaan säännöt tällaisia teoksia koskevan yhteisen määritteen aikaansaamiseksi ja käytön sallimiseksi on samalla huolehdittava siitä, miten teosten käytöstä kerääntyvä kaupallinen hyöty ohjataan tekijöille/tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin.

Sanasto pitää tiedonannossa mainittua vaihtoehtoa orpoja teoksia koskevasta yleispoikkeuksesta epätarkoituksenmukaisena ja toteaa tällaisen poikkeuksen soveltamiseen potentiaalisesti liittyvän uusia epäkohtia esimerkiksi rajanvetokysymyksiin liittyen. Tällaisilta rajanvetokysymyksiltä saatettaisiin välttyä mikäli perustettaisiin orpoja teoksia koskeva rekisteri.

3. Opetus ja tutkimus

Tiedonannon mukaan tutkimus- ja oppilaitokset haluavat levittää materiaalia joustavammin myös valtioiden rajat ylittävissä etäopiskelutilanteissa. Suomessa otettiin vuonna 2005 tekijänoikeuslakiin sopimuslisenssisäännös teosten käyttämisestä opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa. Säännös ei kuitenkaan ollut nimenomaisesti tarkoitettu ratkaisemaan ongelmia, jotka liittyvät rajat ylittävään etäopiskeluun.

Toisaalta mitään estettä sille, että sopimuslisenssin käytöstä valtioiden rajat ylittävässä etäopiskelussa säädettäisiin keskitetysti yhteisötasolla ei ole käsillä. Etäopiskeluun liittyvät tarpeet kehittyvät edelleen ja uusia ratkaisuvaihtoehtoja on kehitettävä konkreettisten tarpeiden pohjalta.

4. Vammaiset henkilöt

Suomessa toteutetun tekijänoikeuslakiuudistuksen myötä vammaisten hyödyksi tapahtuvaa kappaleen valmistamista koskevien säännösten soveltamisalaa laajennettiin ja tarkistettiin. Uuden lainsäädännön tavoitteena oli tuolloin toteuttaa kaikki tarpeelliset toimenpiteet, jotta teokset olisivat paremmin sellaisten henkilöiden saatavilla, joiden vamma estää itse teoksen käytön.

Toteutettujen muutosten myötä maassamme huolehdittiin kattavasti siitä, että näkövammaiset sekä sellaiset muut henkilöt, jotka vamman tai sairauden vuoksi eivät voi käyttää esimerkiksi kirjoja tai sävellysteosten tekstejä tavanomaisella tavalla saattavat aikaisempaa tehokkaammalla tavalla hyödyntää teoksia. Suomi kuuluu näin ollen niihin jäsenvaltioihin, jotka ovat ratkaisseet tiedonannossa esiin tuodut kysymykset kansallisella tasolla toteutetuilla lainsäädäntötoimin.

Maassamme toteutetut lainmuutokset osoittavat, ettei vammaisten esteettömän pääsyn varmistaminen edellytä EU:n tasoisten tekijänoikeuspoikkeusten säätämistä. Kehittämällä jo olemassa olevia järjestelyjä voidaan samanaikaisesti sekä varmistaa teosten esteetön hyödyntäminen vammaiskäytössä että oikeudenhaltijoiden oikeus asianmukaisen korvaukseen teostensa käytöstä.

5. Käyttäjän itsensä luomat teokset

Sanaston käsityksen mukaan nykyiset säännökset antavat käyttäjille riittävästi mahdollisuuksia hyödyntää olemassa olevia teoksia omien itsenäisten teosten luomiseen vaarantamatta alkuperäisen tekijän oikeuksia. Konkreettista tarvetta säädellä käyttäjien luomia teoksia muiden tekijöiden luomista teoksista poikkeavalla tavalla ei ole olemassa ja siihen sisältyisi vaikeita määrittelyongelmia.

II. Keskusteluasiakirja ”luovat sisällöt”

Sanasto pitää tärkeänä toimenpiteitä, joilla on tarkoitus elävöittää sisällön verkkojakelumarkkinoita, tukea uusia liiketoimintamalleja ja edistää teollisuuden aloitteita ja innovatiivisia ratkaisuja. Samanaikaisesti on kuitenkin varmistettava asianmukainen ja riittävä suoja kirjailijoiden ja kääntäjien taloudellisen aseman perustana olevalle oikeudelle päättää itse teoksiensa käytöstä.

Keskusteluasiakirjan laajuuden vuoksi sen kommentointi annetussa aikataulussa ei ole mahdollista. Sanasto toimittaa lausuntonsa keskusteluasiakirjaan suoraan komissiolle.

Helsingissä 11.12.2009

Sanasto ry, Sanasto rf

Joakim Donner

Toiminnanjohtaja, varatuomari